

Mikołaj Rej
Rozmowa Iwa z kotem

Biblioteka źródeł Słownika polszczyzny XVI wieku

Repozytorium cyfrowe tekstów szesnastowiecznych (w jednolitej transliteracji zgodnej z *Zasadami wydawania tekstów staropolskich (projekt)*, Wrocław 1955) – red. P. Potoniec, K. Opaliński

Mikołaj Rej *Dzieła*

oprac. Małgorzata Pierzgałska, Regina Kozubowska, Piotr Małek

ISBN 978-83-65832-90-0 (całość)

ISBN 978-83-65832-00-9

strona: 391

1: Koth zelwem rosprowia

2: o swobodzie a o niewo

3: ly

4: Koth prziffedłfi do lwa

5: do krati mowy

6: Wei wey tocz iakifz zkrafni pan

7: Abo rotmiftrz albo heitman

8: A czos tefz znalfego rodu

9: Naffi gorą chwala bogu

10: Bo ogoń twarz i poftawa

11: Pofzrzenie i kazda fprawa

12: Kto zna niechai kazdi powie

13: Yz podobno ku kotowi

14: Alie gdzies wrofkofsi bilo

15: Yze fie tak wirodzilo

16: Liew

17: Czo to za licha beftia

18: Tim ogonkiem tak wwiya

19: A liczi fie nam bicz wrodzie

20: Sfkode tego tey wrodzie

strona: 392

1: Bo ta tvarz tego niegodna

2: Ku diablu barzo podobna

3: Widzę ochotę poftawę

4: Alie welbie plochą fprawę

5: Bo czy drobni ten kftalt maia

6: Poftawą fie nadftawiaia

7: Ano kazdego po fkorze

8: Znacz chocz fie wfpina ku gorze

9: Koth

10: Y ti niebaczie [!] wczó dufals

11: Yz wtei klozie siedzac dufals fufals

12: Prziczitass mi wfroft vrodę

13: Aliecz i ia tobie mogę

14: Bocz tefz tu wfliczko po diable

15: Choczias na mię wfkoczil naglie

16: Bo wfroft pochod i poftawa

17: Znaczi iz tu dziwna fprawa

18: A kazda rzecz tu zofozna

19: Nicz kdobremu niepodobna

20: A profa to na to gloza

21: Bo to znaczi ta twa kloza

strona: 393

1: Bo tak fwowolne chowaią

2: Czego dobrzi niemiewaią

3: Ya acz czy fie zdam bicz fmielfni

4: Abo iaki niepoczefni

5: Nigdi na to hardzie niekaz

6: A nikogo lekcze niewafz

7: Bo fie czafem więczei wliewa

8: Tam gdzie fie kto nienadziewa

9: A zwalfcza kto na fwobodzie

10: Wolnieifli wkazdei przigodzie

11: Bo trudno fukacz nieboze

12: Kto fam sobie niepomozę

13: Y baran bi wilka vbodl

14: Bi mu go związawfli prziwiodl

15: Y ti aczes pan zftą glową

16: Aliecz tefz mnie kotkiem zowa

17: Abis wiedzial czo to iest koth

18: Powim czy to a prawie wlioth

19: V nas kazdego zufalcza

20: Bi nad cię bil na dwa palcza

21: Ktori iedno fplochą głową

strona: 394

1: To kazdego kotem zową

2: A wierz mi iz to wielkie pliemię

3: Bo to barzo pelne siemię

4: Zaczni to dzis dom na świecie

5: Pelno go wkazdim powiecie

6: Skakali bi i liewkowie

7: Gdi fie zidą czy ftriyowie

8: Bo tam nienaidzie doctora

9: Gdi opadną glowa chora

10: Wierzmie zadni nierozwiedzie

11: Tak rano iak po obiedzie

12: **Liew**

13: O nieboze kotku lichi

14: Trzebali tobie tey pichi

15: Włfak gdi bi fie liew zatoczil

16: Sto bi takich lapą ftloczil

17: Czudzim fie przezwilkiem chlubifs

18: Tim fwe niedostatki gubifs

19: Anocz to nicz niepomoze

20: Przedfies ti kotkiem nieboze

strona: 395

1: Bo i w karmiecz to więcz biwa

2: Ifz fie chlop krolem naziwa

3: Alie go patrzai pochwili

- 4: Barzo więcz krol fwoi łtan zmili
- 5: Bo kiedi go korunuią
- 6: Słpetnie mu po łbie harczią
- 7: A za taką plochą łprawą
- 8: Nieraz krol będzie pod lawą
- 9: Y ti łie mieczefs tą mową
- 10: Yz zufalcza kotem zową
- 11: Kręcącz czy kotowie łłiyą
- 12: Kiedi łobie więcz podpiyą
- 13: A ziedna to liedą rzeczą
- 14: Bo iufz ma nań kazdi pieczą
- 15: Łacnocz tobie o tim gdakacz
- 16: Yz czy wolno włłędzie łkakacz
- 17: Alie bi mie nie ta krata
- 18: Poznal bi wnet literata
- 19: Bo bich dzie wnet tak przegadal
- 20: Bodai biłz tey łkorki niełtradal
- 21: Zapomnial bis miłłi łowicz

strona: 396

- 1: Bo nievmiels łpany mowicz

2: Koth

- 3: Y tucz ia teraz panłtwa nieznam
- 4: Yz tam łiedziłs wtei klozie łam
- 5: Aliecz to łnacz panłka rołkofs
- 6: Siedzicz iako wgniazdzie koks
- 7: Acz ia barzo drogo placzą
- 8: Yz łwobodę za to traczą
- 9: Ktorą czo rozum miewaly
- 10: Nad złoto ołłaczowaly
- 11: Bo czafem wierę o łlodzie

- 12: Liepłfi ziwot na łwobodzie
13: Nifz wrofkoffi a wniewoli
14: Barzo więcz wtim głowa boli
15: A marnie to kazdi placzi
16: Kto prze pichę wolnoſcz traczi
17: Yednim grzo skresl ~~ffi~~ popr zi drugim ſmiełfi
18: A rzadko gdi fie czym czielfi
19: To iedno ifz zwirzchnoſcz maią
20: Ifz fie im drudzi klaniaią
21: A zdalieka pochliebuią
22: Bo ie zboiałzni miluią

strona: 397

- 1: A wierz mi liewku nieboze
2: Yz to lied a kto miecz moze
3: Bo fie tak ſwiat dawno wazi
4: Moznieiffi ſlabſſego dlazi
5: Y iacz bich tełz znaliałł ſwego
6: Chocz mię widziłł tak skresl ~~liek~~ popr lichego
7: Bieząc prze demną bi Turczy
8: Gronoſtaie miłfi ſzczurczy
9: A gdi bis w kronicze poczedł
10: Więczei bis tam tego nałfedł
11: Czo moy przodkowie bily
12: Y iako tełz przewodzily
13: Bo ieden v Iaczimirza
14: Zbodł bil cziłtego riczerza
15: Acz fie przed nim barzo plawil
16: Malo go dułfe niezbowil
17: A czo tego potim bilo
18: Silacz bi fie wiliczilo

19: Liew

- 20: Nieffaliei oto mili koczie
21: Czo fie chlubifs o tim bloczie
22: Slichalcziem ia czo to biwa
23: Gdi więcz kto tę sprawę miewa

strona: 398

- 1: Przeciągną powroz przes wodę
2: A pewnie komu na ffkodę
3: Prziwiążą kota v koncza
4: Zdrugą stronę drugi goncza
5: Daway daway zawolaią
6: Za powroz wffitczy chwitaia
7: To fie pan ani obaczi
8: Gdi fie aiwo przemknącz raczi
9: Niewie czo rzecz fšaloni trup
10: Lapa brzegu a wola hup
11: Wiwlicze chwaftu na łobie
12: Więcz fie tu ftoiącz wleb fskrobie
13: Albocz mię tu diabel przignal
14: Bo bich ia bil tak niepliwal
15: Otrząfa fie bi wlazni bil
16: Ano fie tak nachilkiem zmil
17: Y odidzie ftą nadzieią
18: Choczia fie lotrowie fmieią
19: Yfz bi im kot tak sam wladal
20: A iz mu nikt niepomagal
21: Zalozi fie i drugi rafz
22: Przedfie go nieminye zli rafz

strona: 399

- 1: A czegofz fie ti tu chwitałs

- 2: A czo łobie to prziczitałs
3: Zlie bi bilo o twey moczi
4: Gdi bis tam nimal pomoczi
5: Wierz mi kotku iz bis pliwal
6: Tam kędis pirwei niebiwal

7: **Koth**

- 8: Witai mi to na proftaka
9: Tak vłowicz nieboraka
10: Witai to na tim vgonicz
11: Kto fie nievmie obronicz
12: Takczy o tim dawno mowią
13: Yłz za wiechą dudki lowią
14: Niewadzicz tefz i przefz nogę
15: Kiedi wręcz łproftacz niemogę
16: A wzdi złkolkowey prziczini
17: Niechze to łprawi kto ini
18: Bo tu nawięłłi rozum znac
19: Kto niemoze moczą łproftacz
20: Yłz wimiłly fortel iaki
21: A tocz łą rozumu znaki
22: Alie kto moczą przemoze
23: Yłz fie obronicz nie moze

strona: 400

- 1: Tam tefz po rozumie malo
2: Gdi fie czo gdzie moczą łtalo
3: Bo i wol gdi fie powaly
4: Tedi łlabi plot obali
5: Y ti iłz dufałs w łwei moczi
6: Więcz nienabiwałs pomoczi
7: Alieciem ia liewku łlichal

8: Zefz fie tefz ti gdzieś kura bal

9: A to ieft złproftna beftia

10: Niepoczeffnieiffa nizli ia

11: **Liew**

12: Spatrzai kiedi przeftrzaŝ mię im

13: To oglądaś czo ia vmim

14: To obaczifs mili brachu

15: Ze ti i kur będziefs wfttrachu

16: Alie wieŝ iako to bilo

17: Gdi fie o tim zamowilo

18: Zmowili fie czy kuglarze

19: Czo to czitaią harbarze

20: A mowily na to piŝnie

21: Yze to naliezli wpifmie

22: Yze fie liew kura boi

strona: 401

1: Gdi go hurzi dziwi ŝtroi

2: A iz to ma ŝprzyrodzenia

3: Lękacz fie tego ŝtworzenia

4: Patrzaize tu mey zacznofczy

5: Czo w tim vroŝlo zazdrofczy

6: Wnet fie ich kilka zebralo

7: Zacz tey burdi bilo malo

8: Yeden przed drugim vkradaiącz

9: Mnimaly bich ia bil zaiącz

10: Bi tim ŝlawi nabiwaly

11: Yze lwa kurem ŝtraŝfily

12: A tak o tim rozumiely

13: Yz tim ŝila wigracz miely

14: A iz zaczniefŝi bicz muŝi

- 15: Kto fie o nierownie kufi
16: Więcz fie na to tak ſtroily
17: Bi na ſiem poſli wiprawily
18: Y od ſliachti i dworzanie
19: A barzo tak skresl ~~dob~~ popr czifczie nanie
20: Yfz fie wtim nieobaczily
21: Czo ſtim vczinicz raczily
22: Yakaſz to biwa robota
23: Gorzei nizli cziągnaćz kota

strona: 402

- 1: Chocziacz to ſtare blażeńſtwo
2: Alie więſſe podobieńſtwo
3: Chlopa kotu przeſz błoto wlicz
4: Niſz lwowi przed kurem vcziecz
5: Alie wrzecz fie niezawodzącz
6: Ku konczu richło przichodzącz
7: Vprzedzil dworak proſtaka
8: Ziemianina ^{onego} zewfi nieboraka
9: Czo teſz to chczial przechorką bicz
10: Yz lwa ſtraſſil tim fie chlubicz
11: Bowim to ſtara nowina
12: Ma dworak nad ziemianina
13: Acz fie niebilo pocz kwapicz
14: Liepiei bilo ten czas zapicz
15: Abo pifaną zaigracz
16: Niz fie zlewkiem wti ſprawi wdacz
17: Acz ich tu niechczę mianowacz
18: Aliecz ie potim będzie znacz
19: Bo fie fami będą kliepacz
20: Czi proſtaczi dai im pſia macz <http://rcin.org.pl>

21: Bo ten nawięczei nabredzil

22: Czo fkurem wffitki vprzedzil

strona: 403

1: Bom ia iefscze bil o glodzie

2: Gdi ie vcziekl wtim zawodzie

3: A mniey bi bilo biefiadi

4: Bi bil potrafal przefz obiadi

5: Snadz bich bil fpokoziem fiedzial

6: A okura skresl ~~ch~~ bich bil niewiedzial ^{niedbal}

7: Przibiezal diffacz do krati

8: Wdzial na fie iakies offnati

9: Mnie fie chczialo wten czas kęfacz

10: A on poczał kurem ftrzęfacz

11: A zas tu lewku from czie terafz

12: Patrzai na ten zadni obrafz

13: Widzącz one fprofne bidlo

14: Popadlem kura za fkrzidlo

15: Bo bich bil obiema fproftal

16: Bich bil i famego doftal

17: Porzezal bich mu bil kabat

18: Boday fie niepadal ofnat

19: Tu dopiero gdim obaczil

20: Yfz fie wten błąd tak wdacz raczil

21: Stoy patrzy wierczy piętą

22: To mafs beftią przekiętą

strona: 404

1: Trzebali lwa ftrafficz kurem

2: Mnimial bi to chodzil fturem

3: Tu fie nieborak zaplonął

4: Bi więcz wielkiei wodzie tonął

- 5: Patrzy iefli kto niewidzi
- 6: Niewie czo rzecz czo fie wftidzi
- 7: Ano fie ieft czego wftidzicz
- 8: Bo kazdi będzie tim ffidzicz
- 9: Y pokutowacz do roka
- 10: Yz marnie zgubil proroka
- 11: Wktozim fie ludzie kochaią
- 12: Po nim fluffne czafi znaią
- 13: A to zifka wtim oblowie
- 14: Yfz go kazdi kurem zowie
- 15: Bo on czo harcował wbloczie
- 16: Y dzis go wolaią koczcie
- 17: A będąieli miał panięta
- 18: To ifczie pewne koczięta
- 19: Tilko iedno wffitko maią
- 20: Yfz fie wftidem zapalaią
- 21: A tak dobrze fie rozmiſliacz
- 22: Na kazdą rzecz czo maſs działacz

strona: 405

- 1: Bo kto prędko wczó wfkakuie
- 2: Rzadko tego niezaluie
- 3: Y mądrzi tak navczali
- 4: Abismi fie rozmiſliali
- 5: A rozumu fie radzily
- 6: Czo bifmi potim ſprawily
- 7: A tak bracie kotku mily
- 8: Zacznieifficz to niſz ti bily
- 9: Czo fie o lewka kufily
- 10: A ze wftidem precz muſily
- 11: Widzącz zes zſfalona głową

12: Niewiesz ze lwa krolem zową

13: **Koth**

14: Widzę wielies natim wigral

15: A ktos czie tak koronowal

16: Siedzisł wklozie bi śfaloni

17: A iam wolien na wśfe śtroni

18: Zes kura ziadł tim fie chlubisł

19: Vczinicz to i profci lis

20: Y iabim fie on po kufil

21: Wierz mi ze bim go vdufil

22: Nędzniec to kroleśtwo twoie

strona: 406

1: Snadz lepiśfe kotaśtwo moie

2: Nieftrzegą fie mnie nicz ludzie

3: Smieią fie lichei obludzie

4: A przed tobą vcziekaią

5: Yfz czie okrutnikiem znaią

6: Ano to iufz nędzni ziwot

7: Kto fie wda wtaki kłopot

8: A podobien ku obludzie

9: Kogo fie więcz śtrzegą ludzie

10: Bo czi naliepiśfi zifk maią

11: Czo fie wnich ludzie kochaią

12: A ifz fie nicz niewłpinaią

13: A zdrugiemi zrownawaią

14: Bo im zuchwalifśego znaią

15: Tim nan wiewłśfą pieczą maią

16: Rzadko ma miecz wdzieczne godi

17: Zewłśfąd nan wifśfą przigodi

18: Bo i na dąb pioron biye

19: A brzofkę iedno defcz zmiye

20: A zawdi im kto zacznicyffi

21: Tim ziwot nieprzełpiecznieiffi

22: Bo wśifczi nan pieczę maia

strona: 407

1: Chocz zdalieka pogładaia

2: Wśitko mufi zregeltru czinicz

3: Iufz fwoboda ftoi za nicz

4: Nafliachetnieiffi klenotek

5: Straczil to lwik czo ma kotek

6: Bo twoie krolowanie

7: Siedzicz w tei klozie moy panie

8: A wśifczi o tobie radzą

9: Chocziacz i iefcz doficz dadzą

10: Bifz niewcziekl a kto czie miya

11: Mowicz tocz śpetna beftia

12: Abowim zftich oczu iego

13: Niepatrzy nicz dobrego

14: A wierzmi ifz kazda frogofcz

15: Kazdemu winidzie na zlofcz

16: A tak lewku namileiffi

17: Chocziam ia niepoczśnieiffi

18: Alie bim ftobą niemienial

19: Chocziabis mi wielie przidal

20: Y ti obaczifz po śfkodzie

21: Yz lepśfa nocha wfwobodzie

22: Nizli wielki kofst wniewoly

strona: 408

1: O tim miłfiacz głowa boly

2: Bo tim zacznim wśitko wadzi

- 3: Czo ludzie miewaią radzi
- 4: A wśitko im nieprziŃtoy
- 5: Czo iedno dobrą miŃł Ńtroy
- 6: MuŃi kazdi czas vwazicz
- 7: Iako wktori ma czo czinicz
- 8: A tak iuŃz dzie tak Ńtim zegnam
- 9: Ia przy Ńwobodzie zoŃtawam
- 10: A ti iuŃz tak panie bracie
- 11: Racz krolowacz tu wtey kraczie
- 12: Non bene pro toto libertas venditur auro